

1. Стратегії та технології інноваційного розвитку корпорацій : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 416 с.

Попова А. О., пошукувач
Науковий керівник: Метеленко Н. Г.,
д.е.н., професор, Інженерний інститут
Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя, Україна

НАУКОЄМНІСТЬ ВВП УКРАЇНИ: ОЦІНКА У ПОРІВНЯННІ З ПОКАЗНИКАМИ ВИСОКОРОЗВИНУТИХ КРАЇН СВІТУ

Витрати на проведення наукових та науково-технічних робіт, як частка ВВП (наукоємність ВВП), в Україні є дуже низькими. В останні роки наукоємність ВВП становила лише від 0,76% у 2013 р. до 0,48% у 2016 р. [1].

Цей показник є нижчим за середнє значення наукоємності ВВП у країнах ЄС, а також в інших країнах світу з високорозвиненою економікою. Наукоємність ВВП в Євросоюзі в останні роки становила 2,02-2,04%. Найвищі показники наукоємності досягнуто в Південній Кореї і в Японії, де вони сягають від 4,15% до 4,47% [2].

Однак, показники наукоємності ВВП є відносними до витрат у вартісних натуральних величинах і тому не можуть об'єктивно в повній мірі характеризувати обсяги витрат в окремих країнах на проведення наукових та науково-технічних робіт. Наші розрахунки, проведені за показниками вартості ВВП і відносними показниками наукоємності ВВП в окремих країнах світу, показують, що загальні обсяги витрат на проведення наукових та науково-технічних робіт, наприклад, у Швеції в 2013-2016 рр. становили 16,3-19,2 млрд. дол. США або 3,15-3,31% від ВВП країни, в Німеччині – відповідно 98,6-114,5 млрд. дол. США або 2,82-2,94% від ВВП, у США – 455,7-510,3 млрд. дол. або 2,73-2,74% від ВВП (табл. 1).

У зв'язку з великими відмінностями між країнами за кількістю населення, показники загального обсягу витрат на проведення наукових та науково-технічних робіт дають лише певну узагальнену оцінку впровадження досягнень науки у виробництво. Витрати на проведення наукових та науково-технічних робіт у розрахунку на одну особу населення, які найбільш об'єктивно характеризують використання досягнень науки у виробництві, у 2013-2016 рр. у Польщі становили 120-135 дол. США, у Великобританії – 683-781 дол., в Японії – 1134-1343 дол., у США – 1441-1581 дол., а у Швеції в 2013 р. вони сягали 1995 дол. США. В Україні в останні роки витрати на проведення наукових та науково-технічних робіт у розрахунку на одну особу населення були мізерними і мали тенденцію руху до нульового рівня. У 2013 р. вони становили 31 дол. США, у 2015 р. – відповідно 13 дол. і в 2016 р. – 10 дол. США (!).

За показником обсягу фінансування на проведення наукових досліджень і розробок у розрахунку на одну особу населення в 2016 р. Україна у 12 разів відставала від Польщі, у 68 разів – від Великобританії, у 124 рази від Німеччини, у 144 рази – від США, у 160 разів – від Швеції. Тобто, в епоху науково-технічного

прогресу Україна в сотні разів відстає від інших країн за рівнем впровадження у виробництво досягнень науки і техніки.

Таблиця 1

Витрати на проведення наукових досліджень і розробок та їх ефективність в окремих країнах світу*

Країна	Роки	ВВП, млрд. дол. США	Витрати на проведення наукових досліджень і розробок			ВВП на одну особу населення, дол. США
			% від ВВП	млрд. дол. США	у розрахунку на одну особу населення, дол. США	
Україна	2013	183,3	0,76	1,4	31	4030
	2014	133,5	0,65	0,9	20	3105
	2015	91,0	0,62	0,6	13	2125
	2016	93,3	0,48	0,4	10	2186
Сполучене королівство	2013	2739,8	1,65	45,2	705	42724
	2014	3022,8	1,67	50,5	781	46783
	2015	2885,6	1,67	48,2	740	44306
	2016	2650,9	1,69	44,8	683	40412
Німеччина	2013	3753,0	2,82	105,8	1312	46531
	2014	3890,6	2,87	114,5	1379	48043
	2015	3375,6	2,92	98,6	1207	41324
	2016	3477,8	2,94	102,2	1242	42233
США	2013	16691,5	2,73	455,7	1441	52722
	2014	17042,8	2,73	465,3	1493	54697
	2015	18120,7	2,74	496,5	1547	56444
	2016	18625,0	2,74	510,3	1581	57689
Японія	2013	5155,7	3,32	171,2	1343	40454
	2014	4850,4	3,40	164,9	1296	38109
	2015	4395,0	3,28	144,2	1134	34568
	2016	4949,3	3,41	168,8	1329	38972
Швеція	2013	578,7	3,31	19,2	1995	60283
	2014	573,8	3,15	18,1	1864	59180
	2015	497,9	3,27	16,3	1662	50812
	2016	514,5	3,26	16,8	1690	51845
Данія	2013	343,6	2,97	10,2	1817	61191
	2014	353,0	2,91	10,3	1820	62549
	2015	301,3	2,96	8,9	1569	53013
	2016	306,9	2,87	8,8	1538	53579
Китай	2013	9607,0	1,99	191,2	141	7078
	2014	10482,4	2,02	211,7	155	7684
	2015	11064,7	2,05	226,8	165	8069
	2016	11101,0	2,11	236,1	171	8117

*Таблиця складена і розрахована за окремими розрізненими даними та власними дослідженнями [2; 3, с. 775; 4].

Частка інноваційно активних підприємств в Україні, визначена за методологією ЄС із обстеження інноваційної діяльності, у 2012-2014 рр. становила не більше 14,6% [5, 6]. Для порівняння, частка інноваційно активних підприємств у країнах ЄС у 2010-2012 рр. в середньому становила 48,9%, а в Німеччини – 66,9% [7]. Частка інноваційної продукції в загальному обсязі

реалізованої промислової продукції в Україні у 2015 р. становила лише 1,4%, в 2017 р. цей показник став ще нижчим і склав 0,7% [4].

Слід зазначити, що низька конкурентоспроможність української продукції, виробленої за застарілими технологіями з використанням зношених основних засобів, обумовлює її слабкі позиції на світових ринках.

Аналіз показників наукоємності ВВП, витрат на проведення наукових досліджень і розробок в Україні у порівнянні з показниками країн з високорозвиненою економікою однозначно свідчить про пряму кореляцію обсягів фінансування розвитку науки і результатів розвитку економіки країни. Чим більше країна витрачає фінансових ресурсів на розвиток науки, тим багаторазово збільшуються економічні результати виробничої діяльності.

Проведені дослідження приводять до висновку, що без достатнього рівня фінансування науки економічне зростання в країні неможливе. Пріоритетним завданням уряду має бути забезпечення належного рівня фінансування наукових досліджень і розробок та їх впровадження у виробництво, від чого залежить розвиток промисловості, зростання національної економіки і підвищення рівня добробуту громадян країни.

Список використаних джерел:

1. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової і науково-технічної діяльності за 2016 рік. Аналітична довідка. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації Міністерства освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/na-sajt-mon-ad-kmu-11.07.17.pdf> (дата звернення 20.10.2019).

2. Eurostat Newsrelease (англ.). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7092226/9-30112015-AP-EN.pdf/29eeaa3d-29c8-496d-9302-77056be6d586> (дата звернення 21.08.2019).

3. Аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році». – К.: НДІСД, 2017. – 928 с. С. 775.

4. Вебсайт Світового банку (англ.). Research and development expenditure. URL: https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?end=2016&locations=JP&most_recent_value_desc=true&start=2000 (дата звернення: 22.09.2019).

5. Наука та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник за 2015 рік. Державна служба статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2016/zb/09/zb_nauka-15.zip (дата звернення: 22.08.2019)

6. Наука та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник за 2013 рік. Державна служба статистики України. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/zb/09/zb_nauka-13.zip (дата звернення: 22.08.2019).

7. Innovation statistics. URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Innovation_statistics (дата звернення: 22.05.2019).

8. Статистичний щорічник України за 2017 рік. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_seu2017_u.pdf (дата звернення: 24.09.2019).

Романюк П.Р., студент
Науковий керівник: Борисюк О.В.,
к.е.н., доцент
Східноєвропейський національний